

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelu Pohjois-Savon hyvin- vointialueella 2024

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Johannes Ketola

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2024

30.6.2025

Painos

Johannes Ketola

Aluehallintovirastojen julkaisuja 312/2025

ISSN-2343-3132

ISBN-978-952-5885-61-3

Mikkeli

2025

Tekijät Johannes Ketola		Julkaisuaika 30.6.2025	
Julkaisunnimi Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2024			
Tiivistelmä Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Vuonna 2024 turvallisuusviestintätapahtumia järjestettiin ja niihin osallistui ihmisiä huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuotena. Määrät ovat myös korkeampia kuin koko maassa keskimäärin. Toimenpidetilasto Pronton mukaan Pohjois-Savossa suunniteltiin määräaikaista palotarkastuksia vuodelle 2024 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Tarkastukset myös toteutuivat edellistä vuotta merkittävästi huonommin. Tiedoissa on kuitenkin epätarkkuuksia ja osa tehdyistä tarkastuksista puuttuu tilastoista. Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ei toiminut valvontakäyntien riskinarviona. Ongelmaruutuja on saatu pelastuslaitoksen toimenpiteillä vähennettyä huomattavasti, mutta samaan aikaan on tullut uusia ongelmaruutuja toisaalle. Uudet ongelmaruudut eivät kuitenkaan ole tehtävämäärältään yhtä vilkkaita kuin poistuneet ruudut olivat. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisistä vuosista. Pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat pidentyneet edellisistä vuosista. Lisäksi nämä ensimmäistä yksikköä suurempien muodostelmien toimintavalmiusajat ovat valtakunnallista keskiarvoa huomattavasti pidemmät. Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat, johto- ja erityishenkilöstön koulutus sekä väestönsuojeluorganisaation määrittäminen ovat puutteellisia. Suunnittelu-, koulutus- ja määrittelytehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5885-61-3
Kokonaissivumäärä 56		Kieli Suomi	
Julkaisija Itä-Suomen aluehallintovirasto			

INFORMATIONSSIDA
Regionförvaltningsverkens publikationer 312/2025

Sammanställd av Johannes Ketola		Utgivningsdatum 30.6.2025	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Norra Savolax välfärdsområde 2024			
Referat Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. Expertbedömningarna ger regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. År 2024 ordnades säkerhetskommunikationsevenemang som lockade betydligt fler deltagare än året innan. Antalen är också högre än genomsnittet i hela landet. Enligt åtgärdsstatistiken Pronto planerades färre periodiska brandsyner i Norra Savolax för 2024 än året innan. Brandsynerna realiserades också betydligt sämre än året innan. Det finns emellertid inexaktheter i uppgifterna och en del av de gjorda brandsynerna saknas i statistiken. Självutvärderingen av brandsäkerheten i bostads- och fritidshus fungerade inte som riskbedömning för tillsynsbesöken. Problemrutorna har minskat avsevärt tack vare räddningsverkets åtgärder, men samtidigt har det uppstått nya problemrutor på andra ställen. Antalet uppdrag i de nya problemrutorna är emellertid inte lika många som i de tidigare problemrutorna. Den första enhetens aktionsberedskapstid är kortare än tidigare år. Aktionsberedskapstiderna för räddningsverksamheten och räddningsplutonen har förlängts jämfört med tidigare år. Dessutom är aktionsberedskapstiderna för dessa formationer som är större än den första enheten betydligt längre än det riksomfattande genomsnittet. Brister finns när det gäller planerna för befolkningsskyddet som helhet, utbildning av lednings- och specialpersonal och fastställande av befolkningsskyddsorganisationen. Enligt regionförvaltningsverkets uppfattning är resurserna otillräckliga för uppgifterna som rör planering och utbildning och fastställande av befolkningsskyddsorganisationen.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5885-61-3
Sidantal 56		Språk Finska	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Östra Finland		Tryckeri -	

Sisällysluettelo

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	16
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	35
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	38
5	Väestönsuojelun palvelut	41
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	46
7	Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset	52
8	Menetelmät ja laatuseloste	54
9	Lähteet ja arvioinnissa käytetty taustaineisto	55

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2025 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palveluja ja niiden tasoa sisällöllä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä PRONTO-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän palveluita kehitettiin vuoden 2024 aikana kokonaisvaltaisesti. Näiden palveluiden todetaan toteutuneen suunnitellusti kehittämistoimenpiteiden tukemana. Käytännön kehittämistoimenpiteinä esimerkiksi alueen päivystävän palotarkastajan toimintaa kehitettiin merkittävästi. Päivystävän palotarkastajan palvelu on alueen ensisijainen tapa vastata OE-palveluita koskevaan ohjaus ja neuvonta velvoitteeseen.

Alueen turvallisuusviestinnän tavoitteet asiakkaiden tavoittamisen osalta saavutettiin vuonna 2024 hyvin ja alkuperäinen tavoite ylitettiin. Tavoitteen ylittämiseen vaikutti osittain alueella järjestetyt kansalliset tapahtumat, jotka sattuivat tänä vuonna Pohjois-Savon alueelle. Turvallisuusviestinnän laatua ja palveluita kehitettiin merkittävästi vuonna 2024, mikä heijastui merkittävästi turvallisuusviestinnän tulokseen sekä toiminnan laadulliseen parantumiseen.

Ohjauksen ja neuvonnan pääasiallista pääväylää OE-palveluissa, eli päivystävän palotarkastajan palvelua, on tarpeen edelleen ylläpitää ja kehittää jatkossa ja mahdollistaa sille riittävä resurssi. Lisäksi koko pelastuslaitoksen henkilöstön kykyä ohjaukseen ja neuvontaan tulisi kehittää sisäisen koulutuksen avulla.

Turvallisuusviestinnän kehittämistarpeet Pohjois-Savossa noudattelevat kansallista kehitystä ja esimerkiksi vieraskielisten asiakasryhmien tavoittaminen jatkossa tulee olemaan aihealue, joka vaatii kehittämistä. Lisäksi turvallisuusviestinnän palveluita kehitetään tarkastellen uusia toimintamahdollisuuksia esimerkiksi digitalisaation kautta.

Taulukko 1: Kooste turvallisuusviestinnästä Pohjois-Savon alueella vuonna 2024.¹

Turvallisuusviestintä Pohjois-Savo		Edellinen vuosi	Valtakunnallinen keskiarvo 2024
Tilaisuuksien lukumäärä (*kpl/1000 asukasta)	510 kpl (*2,1)	386 kpl (*1,6)	(*1,5)
Osallistujia väkiluvusta	20 % (50 008 hlöä)	15 % (36 239 hlöä)	13 %
Osallistujien osuudet toteutustavoittain			
Valistuskampanja	17 %	6 %	13 %
Messut tai muu yleisötilaisuus	60 %	67 %	56 %
Turvallisuusneuvonta	4 %	11 %	6 %
Turvallisuuskoulutus	18 %	16 %	25 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savossa vuonna 2024 päivystävän palotarkastajan toimintaa kehitettiin merkittävästi. Ohjauksen ja neuvonnan palvelut siis paranivat.

Vuonna 2024 turvallisuusviestintätilaisuuksia järjestettiin ja niihin osallistui ihmisiä huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuotena. Määrät ovat myös korkeampia kuin koko maassa keskimäärin. Osallistujista aikaisempaa suurempi osuus on osallistunut vaikuttavuudeltaan paremmaksi arvioituihin toteutustapoihin, kuten turvallisuuskoulutukseen. Kuitenkin esimerkiksi messujen tapaisten vähemmän vaikuttavaksi arvioitujen toteutustapojen osuus on edelleen hieman korkeampi kuin koko maassa keskimäärin, vaikka osuus onkin laskenut.

Sosiaalisen median viestinnän laajuutta tai tavoitettavuutta ei voi arvioida tietojen puuttumisen vuoksi.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään palon

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 6.2.2025.

syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palontutkinta on toteutunut alueella suunnitellusti vuoden 2024 aikana ja tutkinnat on saatu suoritettua tapahtuneisiin

onnettomuuksiin. Palontutkintaryhmän toimintaa on ylläpidetty ja henkilöstöä on ollut riittävästi saatavilla toimintaan.

Palontutkinnassa on tunnistettu tarve varmistaa sisäisen koulutuksen riittävyys jatkossa. Henkilöstön osaamista tulee kehittää, jotta tutkintaan riittää jatkossakin riittävästi osaavaa henkilöstöä. Viranomaisyhteistyön ylläpitäminen tulee varmistaa ja toimintoja edelleen kehittää. Lisäksi yhteistyö muiden sidosryhmien suuntaan tulisi mahdollistaa.

Muu tieto

Taulukko 2 palontutkinta Pohjois-Savon alueella vuonna 2024.³

Palontutkinta Pohjois-Savossa		Koko maa
Tulipaloja alueella yhteensä lkm	662 kpl	11 876 kpl
Syttymissyö on voitu arvioida vähintään tasolla I	87 %	88 %
Taso II kaikista tulipaloista (*lukumäärä)	5 % (*30)	3 % (*415)
Taso II syttymiskohdasta levinneistä rakennuspaloista	23 %	20 %
Taso II vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneista tulipaloista	50 %	89 %
Taso II yli 200 000 omaisuusvahinkoja aiheuttaneista rakennuspaloista	67 %	68 %
Taso II vakavia henkilö -tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista	64 %	75 %
Edellisen vuoden vertailuarvo	82 %	67 %
Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja tapausten lkm	14 kpl	269 kpl

² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 14.3.2025.

Taulukko 3 Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen poliisille Pohjois-Savon alueella vuonna 2024.⁴

Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen Pohjois-Savon alueella		Koko maa
Ilmoitettu lkm	69 kpl	2509 kpl
Ei ilmoitettu lkm	163 kpl	2334 kpl
Yhteensä lkm	232 kpl	4843 kpl
Ilmoitus % (lakisääteinen velvollisuus 100 %)	30 %	52 %
Ilmoitus % edellisenä vuonna	28 %	54 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Palontutkinnalla pyritään tuottamaan tietoa tapahtuneista onnettomuuksista, jotta niiden ennaltaehkäisy olisi mahdollista. Pohjois-Savossa tulipalojen sytymissyö jää selvittämättä yhtä usein kuin koko maassa keskimäärin. (Pohjois-Savo 13 %, koko maa 12 %). Selvittämättä jääneiden paloö osuus on Pohjois-Savossa valtakunnallisesti verrattuna sama myös niissä tapauksissa, jotka tapahtuvat nopeamman toimintavalmiusajan alueilla. (Riskiluokissa I-III Pohjois-Savo 13 %, koko maa 11 %).

Tarkemmalla palontutkinnalla (taso II) tutkittiin hieman suurempi osuus tulipaloista kuin koko maassa keskimäärin. Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkittiin kuitenkin tasolla II pienempi osuus kuin koko maassa keskimäärin.

Tahallisten ja tuottamuksellisten paloö ilmoittaminen poliisille ei toiminut lakisääteisellä tavalla, näistä paloista tehtiin ilmoitus vain 30 prosentissa tapauksista, kun lakisääteinen velvollisuus on tehdä ilmoitus kaikista tapauksista. Ilmoitusten määrän osuus on hieman noussut edellisestä vuodesta, mutta taso on edelleen hyvin matala.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystiranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Alueen yhteistyötoimintaa kehitettiin merkittävästi vuoden 2024 aikana ja esimerkiksi viranomaisyhteistyötä parannettiin. Esimerkiksi tapahtumaturvallisuuden osalta viranomaisyhteistyö aktivoitui ja toimintatapoja kehitettiin.

Yhteistyötä tehtiin suunnitelmien mukaisesti ja samalla toimintaa kehitettiin laaja-alaisesti. Yhteistyön osalta tavoitteet ja suunniteltu yhteistoiminta toteutui.

Nykyisellään tehtävää yhteistyötä pyritään ylläpitämään ja laajentamaan entisestään. Pysyvien henkilöresurssien sitouttaminen yhteistyöhön on merkittävänä kehittämistavoitteena.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Yhteistyötä tehtiin suunnitelmien mukaisesti ja samalla toimintaa kehitettiin. Yhteistyön osalta tavoitteet ja suunniteltu yhteistoiminta toteutui.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuksien kehityksen seuranta tehdään tällä hetkellä pääosin palontutkinnan kautta. Jatkossa onnettomuuksien kehityksen seuranta pyritään laajentamaan osana toimintoja, mikä on haasteellista nykyresurssien puitteissa. Laajemmat muutoksen huomioidaan osana alueellista riskinarviota, palvelutasopäätöstä ja valvontasuunnitelmaa. Osaan pelastuslaitoksiin verrattuna Pohjois-Savolla ei ole käyttöä samanlaisia resursseja onnettomuuksien kehityksen seurantaan.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuskehityksen seurannassa on kehittämistarvetta sen systemaattisuuden, kattavuuden sekä erityisesti siinä havaittujen huomioiden palvelutuotantoon vaikuttavuuden osalta. Onnettomuuskehityksen seurannan resurssit eivät ole kaikilta osin olleet riittävät.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä ei hoideta hyvinvointialueiden välisellä yhteistyöllä.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan.

1.6.1 Pelastuslain mukaiset valvontatehtävät

Pelastuslaitos valvoo pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Vuoden 2024 aikana valvontatoiminnan perusteisiin, toimintaympäristöön tai muuhun kokonaisuuteen ei kohdistunut merkittäviä palveluihin vaikuttaneita muutoksia. Valvontatoiminnan tuottavuutta, toteuttamistapaa ja kokonaisuutta kehitettiin merkittävästi ja kehittämisessä huomioitiin yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.

Vuonna 2024 määräaikaisen valvonnan toteumassa ei päästy tavoiteltuun tasoon. Selitteitä tavoitteista jäämiselle olivat esimerkiksi resurssihaasteet, henkilöstövaihdokset ja sisäisen koulutuksen tarve.

Kehittämiskohteita olivat esimerkiksi työntekijäkohtaiset suoritemäärät sekä alueellinen valvontatyön suunnittelu. Käytössä oleva palotarkastusohjelma aiheuttaa joitakin haasteita reaaliaikaiselle toiminnan suunnittelulle.

Valvontatehtäviin liittyen on tunnistettu sisäiseen osaamistasoon liittyviä kehittämistarpeita. Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa laajan henkilöstöryhmän tekemä valvontatoiminta aiheuttaa merkittävän sisäisen osaamisen ylläpidon tarpeen. Koko valvontatehtävien palvelutuotannon kannalta merkittävin kehittämistarve koskee käytössä olevaa palotarkastusohjelmaa, joka on tunnistettu vanhentuneeksi ja osittain toiminnallisesti haastavaksi. Ohjelma tullaan päivittämään kansalliseen yhteiseen sovellukseen, mikä on merkittävin valvontatoiminnan kehittämisen osa.

Muu tieto

Taulukko 4: Kooste palotarkastuksista Pohjois-Savon alueella vuonna 2024.⁵

Palotarkastukset 2024		Edellinen vuosi
Valvottavia A1-A6 kohteita alueella yhteensä	3 732 kpl	-
Suunnitellut määräaikaiset A1-A6 kohteiden tarkastukset (*suunniteltu määrä edellisvuodesta %)	803 kpl (*- 3 %)	831 kpl
Keskimääräinen suunniteltu tarkastusväli A1-A6 kohteissa	4,6 vuotta	4,4 vuotta
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa suunniteltuihin (*lukumäärä)	73 % (*589 kpl)	96 % (*795 kpl)
A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevat kohteet (*lukumäärä)	73 % (*93 kpl)	96 % (*115 kpl)
A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit (*lukumäärä)	86 % (*55 kpl)	104 % (*71 kpl)
A3 Kokoon-tumis- ja liiketilat (*lukumäärä)	71 % (*155 kpl)	96 % (*193 kpl)
A4 Teollisuus- ja varastorakennukset (*lukumäärä)	73 % (*127 kpl)	91 % (*164 kpl)
A5 Maatalousrakennukset (*lukumäärä)	71 % (*107 kpl)	92 % (*173 kpl)
A6 Muut rakennukset ja kohteet (*lukumäärä)	76 % (*52 kpl)	107 % (*79 kpl)
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa vuosien 2021-2023 keskiarvoon	- 37 %	-
Palotarkastuksia yhteensä / 1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	3 kpl (*7 kpl)	4 kpl (*7 kpl)
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä	169 kpl	228 kpl
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä / 10 000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	7 kpl (*10)	9 kpl (*14)

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pronton tietojen mukaan Pohjois-Savossa suunniteltiin määräaikaisia palotarkastuksia vuodelle 2024 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Suunniteltujen palotarkastusten määrä on pienempi kuin valtakunnallisesti keskimäärin, palotarkastusluokista ainoastaan ympärivuorokautisessa käytössä oleviin kohteisiin oli suunniteltu valtakunnallista keskiarvoa enemmän palotarkastuksia. Muihin palotarkastusluokkiin oli suunniteltu valtakunnallista keskiarvoa vähemmän palotarkastuksia. Suunniteltujen tarkastusten määriin vaikuttaa joissain tapauksissa myös kohteissa oleva yleinen turvallisuustaso, joten määrät eivät ole aina vertailukelpoisia. Suunniteltavien tarkastusten

⁵ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 13.3.2025.

määrissä on myös luontaista vuosittaista vaihtelua, joka myös heikentää lukumäärien vertailukelpoisuutta. Lisäksi Prontoon ei ole kirjattu kaikkia suunniteltuja palotarkastuksia, pelastuslaitoksen erikseen antamien tilastojen mukaan kolmasosaa suunnitelluista tarkastuksista ei ole kirjattu Prontoon.

Prontoon merkityt tarkastukset toteutuivat edellistä vuotta merkittävästi huonommin, 73 % suunnitelluista palotarkastuksista toteutui. Prontoon tietojen mukaisten toteutuneiden A1 – A6 kohteiden palotarkastusten lukumäärä oli vain 60 % kolmen edellisen vuoden keskiarvosta. Palotarkastusten lukumäärä on siis lähes romahtanut. Tietojen kirjaamisessa Prontoon on kuitenkin ollut puutteita, eikä kaikki tehdyt tarkastukset ole kirjaantuneet. Pelastuslaitoksen erikseen antamien tietojen mukaan 85 % A1 – A6 kohteiden suunnitelluista tarkastuksista tehtiin.

Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten tarkastustoiminta pohjautuu, kuten lähes koko maassa, valvonnan kohdentamisessa käytettyyn paloturvallisuuden itsearviointikäytäntöön. Puutteisiin reagoitiin selkeästi harvemmin kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Kerrostalokohteet eivät ole paloturvallisuuden itsearvioinnissa mukana, niissä on tehty perinteisiä palotarkastuksia. Näiden määrä on laskenut merkittävästi edellisestä vuodesta.

Kehitystarpeena on OE-tietojärjestelmän tuloon varautuminen. Sen aiheuttamien toimintatapojen ja käytäntöjen aiheuttama koulutustarve tulee olemaan merkittävä.

1.6.2 Kemikaalilainsäädännön mukaiset valvontatehtävät

Pelastusviranomaisen valvoo kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus vaarallisen kemikaalin vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos on vuonna 2024 kehittänyt merkittävästi kemikaalivalvonnan kokonaisuutta. Kemikaalivalvonnan kokonaisuus on tunnistettu laajemmin ja huomioitu omana erityisosaamista vaativana kokonaisuutena, mikä näkyy vuoden 2024 aikana valvontasuunnitelmaa täydentävän kemikaalivalvontasuunnitelman luomisena.

Kemikaalivalvontatehtävä vuonna 2024 toteutui suunnitellusti, kun henkilöstövaihdoksista aiheutunut resurssivaje saatiin täytettyä. Kemikaalivalvonnalla täytettiin lakisääteinen tehtävä ja toimintaa kehitettiin merkittävästi.

Toiminnan kehittäminen tulee jatkumaan vuonna 2025. Kemikaalivalvontaa kehitetään laajamittaisesti ja toimintoja optimoidaan. Lisäksi kemikaalivalvontaa koskevaa sisäistä koulutusta lisätään ja se pyritään huomioimaan osana henkilöstön valvontatoimintaa koskevaa koulutusta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kemikaalilainsäädännön mukaisessa valvonnassa ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita, mutta toiminnassa on kehittämistarpeita henkilöstön osaamisessa.

1.6.3 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Erillisiä valmiustarkastuksia ei ole tehty.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Erillisiä valmiustarkastuksia ei ole tehty.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pohjois-Savossa vuonna 2024 päivystävän palotarkastajan toimintaa kehitettiin merkittävästi. Ohjauksen ja neuvonnan palvelut siis paranivat.

Vuonna 2024 turvallisuusviestintätilaisuuksia järjestettiin ja niihin osallistui ihmisiä huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuotena. Määrät ovat myös korkeampia kuin koko maassa keskimäärin.

Pohjois-Savossa tulipalojen syttymissyy jää selvittämättä yhtä usein kuin koko maassa keskimäärin. Tarkemmalla palontutkinnalla tutkittiin hieman suurempi osuus tulipaloista kuin koko maassa keskimäärin. Tahallisten ja tuottamuksellisten palojen ilmoittaminen poliisille ei toiminut lakisääteisellä tavalla.

Toimenpidetilasto Pronton mukaan Pohjois-Savossa suunniteltiin määräaikaista palotarkastuksia vuodelle 2024 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Tarkastukset toteutuivat edellistä vuotta merkittävästi huonommin, 73 % suunnitelluista palotarkastuksista toteutui. Prontoon kirjattujen tietojen mukaan toteutuneiden A1 – A6 kohteiden palotarkastusten lukumäärä oli vain 63 % kolmen edellisen vuoden keskiarvosta. Tiedoissa on kuitenkin epätarkkuuksia ja osa tehdyistä tarkastuksista puuttuu tilastoista. Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ei toiminut valvontakäyntien riskinarviona.

Kehitystarpeena on OE-tietojärjestelmän tuloon varautuminen. Sen aiheuttamien toimintatapojen ja käytäntöjen aiheuttama koulutustarve tulee olemaan merkittävä.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Onnettomuuskohteen tavoittamisen suorituskyky

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

Vaativuudet toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁶ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 5: Toimintavalmiuden tavoiteajat.

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

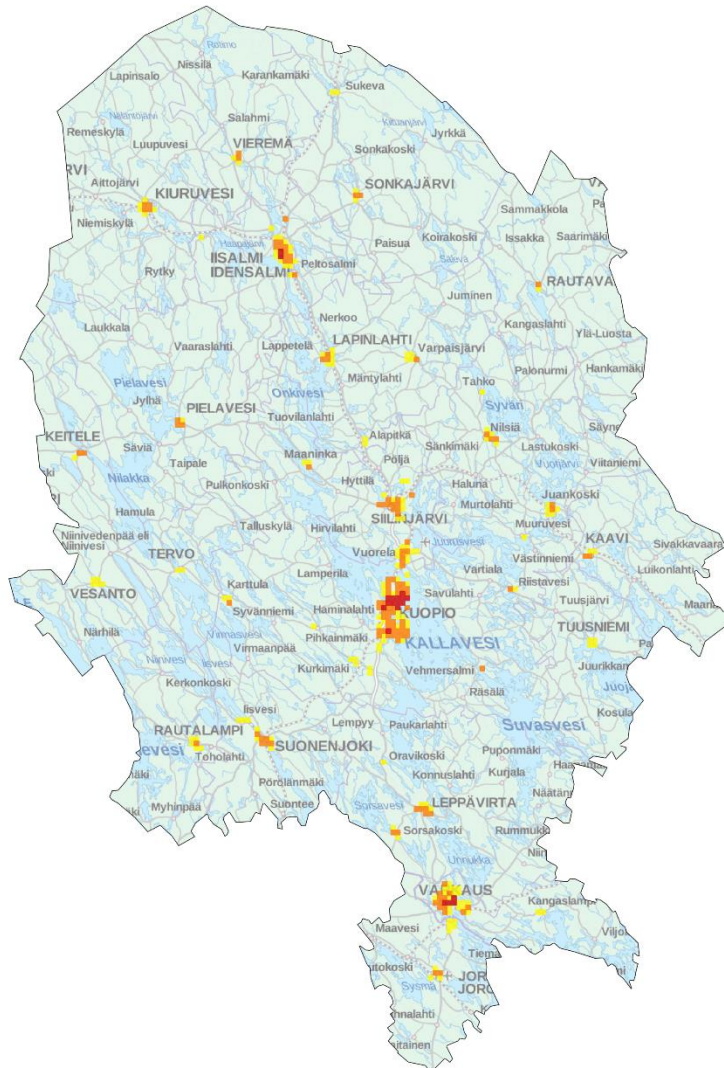
Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti. Pohjois-Savon riskialuekartta on esitetty alla kuvassa 1. Kuvassa

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012). Uusi Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje on tullut voimaan vuoden 2025 aikana. Arvioinnissa käytetään kuitenkin sitä ohjetta, joka oli arviointia koskevana vuonna voimassa.

punainen ruutu on riskiluokan I ruutu, oranssi riskiluokan II ruutu ja keltainen riskiluokan III ruutu.

Kuva 1: Riskialuekartta

2.1.1 Ensimmäinen yksikkö

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 8 minuuttia 5 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 8 minuuttia 22 sekuntia, joten ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on nopeutunut. (Taulukko 6)

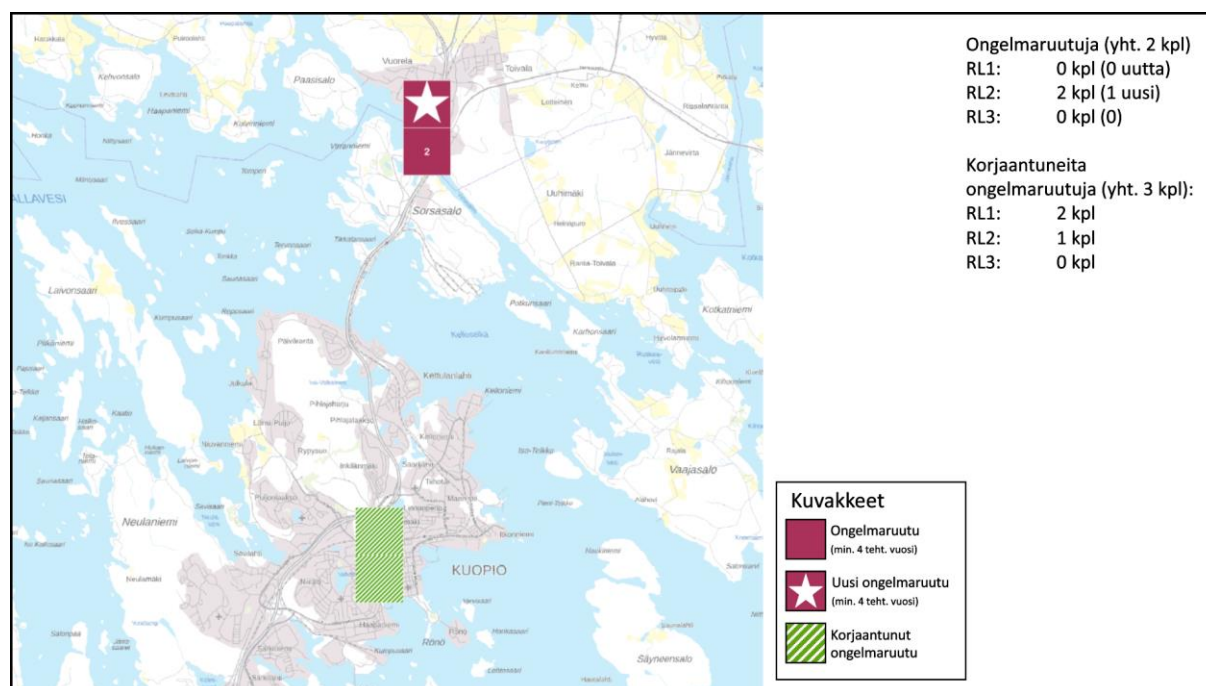
Taulukko 6: Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat Pohjois-Savon alueella vuonna 2024.⁷

Toimintavalmiusajat Pohjois-Savon alueella vuonna 2024		2021–2023 keskiarvo	Koko maa 2024
1. yksikön TVA mediaani	08:05	08:22	07:03
Pelastustoiminnan TVA mediaani	13:51	13:04	11:22
Pelastusjoukkueen TVA mediaani	24:50	22:08	15:07

Vuonna 2024 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2021–2024), oli Pohjois-Savon hyvinvointialueella 6 ruutua. Ruuduista neljä on Siilinjärven Vuorelan - Toivalan alueella, yksi Iisalmen Soinlahdessa sekä yksi Kuopion Karttulassa. Edellisestä vuodesta on poistunut kolme ongelmaruutua, kaksi Kuopion keskustasta sekä yksi Leppävirran Sorsakoskelta.

Kun tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, toimintavalmiusaikojen toteutumisessa on huomattava puute 2 ruudussa. Ruudut ovat Siilinjärven Vuorelan – Toivalan alueella. Ongelmaruudut on esitetty alla kuvassa 2 ja 3.

Kuva 2: Ongelmaruudut Kuopion ja Siilinjärven alueella

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

Kuva 3: Ongelmaruudut Sorsakosken alueella

Taulukko 6: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista.

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	-	-
II	6	2
III	-	-
Yhteensä	6	2

2.1.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 13 minuuttia 51 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 13 minuuttia 4 sekuntia, joten pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pidentynyt. (Taulukko 6). Lisäksi Pohjois-Savossa on pelastustoiminnan toimintavalmiusajan keskiarvo suhteutettuna ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan merkittävästi pidempi kuin koko maassa keskimäärin (108 % -> 122 %). Näin ollen pelastusryhmän kokoaminen Pohjois-Savossa kestää suhteessa pitempään kuin ensimmäisen yksikön.

2.1.3 Pelastusjoukkue

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto PRONTO:ssa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 24 minuuttia 50 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 22 minuuttia 8 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on kasvanut erittäin merkittävästi, 2 minuuttia 42 sekuntia. (Taulukko 6). Pohjois-Savossa on pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan keskiarvo suhteutettuna ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan merkittävästi pidempi kuin koko maassa keskimäärin (108 % -> 164 %). Näin ollen pelastusjoukkueen kokoaminen Pohjois-Savossa kestää suhteessa huomattavasti pitempään kuin ensimmäisen yksikön.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ensimmäisen yksikön osalta keskisuurten kuntien perusvalmius-pelastusasemat, jotka ovat 24/7 valmiudessa, ovat

toimineet vastesuunnittelun mukaisesti, mutta pelastusasemien välisten resurssin siirtojen takia usein minimivahvuudessa. Keskuskunnissa 24/7 asemien lähtöaikoihin on panostettu ja ne ovatkin parantuneet. Asemavastaava / vanhempi pelastaja -rekrytointien mukaan myös pieniin kuntiin on saatu virka-ajan lähtövalmiutta, mutta muutoin ne ovat työsopimussuhteisen resurssin varassa. Haasteita muodostuu pienien kuntien II-riskiruutujen tavoittamisen osalta, jonka taustalla voi olla heijastevaikutuksia sopimushenkilökunnan vapaamuotoisen varallaolon päättämisestä 2.4.2024 alkaen.

Perusvalmiudessa olevien pelastusasemien henkilöresurssit ovat alimitoitettut, jonka vuoksi suorituskyvyn täyttäminen toteutetaan asemien yhteistoiminnalla, jotta neljän henkilön pelastusryhmän suorituskkyky saavutetaan. Tästä muodostuu haasteita ohjeessa määritellyn toimintavalmiusaikatavoitteen toteuttamisen osalta, koska henkilökuntaa joudutaan tarveperusteisesti hälyttämään usealta eri pelastusasemalta.

Pelastusjoukkueen kokoisen pelastusmuodostelman resurssit joudutaan kokoamaan useilta eri pelastusasemilta. Tästä muodostuu väistämättä viiveitä, koska ajomatkat ovat maakunnan alueella pitkiä. Juurisyynä toimintavalmiusaikojen ja toimintakykyisen pelastusjoukkueen muodostamiseen kuluvan ajan kasvamisen osalta on pelastusasemien pienet henkilöresurssit.

Kehittämistarpeissa suurempien kaupunkien osalta pääpaino kiinnitetään pelastusyksiköiden lähtöaikojen ja ajoreittien valintaan, joilla pyritään vastaamaan riskiruudun tavoittamisaikaa koskevaan haasteeseen. Pienempien kuntien osalta tavoitteena on kehittää sopimushenkilökunnan hälytystoimintaan osallistumista yhdessä päätoimisen asemavastaava henkilöstön toiminnan kanssa. Sopimushenkilökunnan osalta valmisteilla on myös aktiivisuuden perustella muodostuvan kannuste- tai palkitsemisrahan käyttöönottoaminen. Kehittämisessä haasteita on kuitenkin muodostunut talouden näkökulmasta. Pohjois-Savon pelastuslaitos ei ole laatinut tarkempaa ja eteenpäin katsovaa arviota siitä, että mitä ja missä riskiruuduissa mahdollisia haasteita muodostuu seuraavan kahden vuoden aikana.

Muu tieto

Aluehallintovirasto on antanut Pohjois-Savon hyvinvointialueelle korjausmääräykset toimintavalmiusaikojen huomattavien epäkohtien korjaamiseksi Vuorela-Toivala-Sorsasalons alueella vuonna 2021⁸ sekä Kuopion keskusta-alueella vuonna 2024⁹. Hyvinvointialue on tehnyt toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi, ja Kuopion keskusta-alueen huomattavat epäkohdat poistuivat vuoden 2024 aikana. Vuorela-Toivala-Sorsasalons alueella huomattavat epäkohdat jatkuvat tehdyistä toimenpiteistä huolimatta.

⁸ Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Vuorelassa, Toivalassa ja Sorsasalossa. ISAVI/2406/2021

⁹ Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Kuopion keskusta-alueella. ISAVI/9004/2023

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Ongelmaruutuja on saatu pelastuslaitoksen toimenpiteillä vähennettyä huomattavasti, mutta samaan aikaan on tullut uusia ongelmaruutuja toisaalle. Uudet ongelmaruudut eivät kuitenkaan ole tehtävämäärältään yhtä vilkkaita kuin poistuneet ruudut olivat.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisistä vuosista. Pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat pidentyneet edellisistä vuosista. Lisäksi nämä ensimmäistä yksikköä suurempien muodostelmien toimintavalmiusajat ovat valtakunnallista keskiarvoa huomattavasti pidemmät, kun aikoja suhteutetaan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan. Näin ollen Pohjois-Savossa pelastusryhmän ja varsinkin pelastusjoukkueen saaminen kohteeseen kestää valtakunnallista keskiarvoa pitempään.

Kuopion keskusta-alueen ensimmäisen yksikön tavoitteisiin liian pitkät toimintavalmiusajat korjaantuivat vuoden 2024 aikana lähtönopeuden parantamisen sekä ajoreittioptimoinnin avulla. Vuorela-Toivala-Sorsasalons alueella ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajat ovat edelleen tavoitteisiin nähden liian pitkät. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan puutteiden korjaaminen lyhyellä tähtämellä ei edellytä merkittäviä investointeja, mutta taloushaasteista johtuvat vuorovahvuudet sekä henkilöstön poissaolojen korvaaminen vaikuttavat toimintavalmiusaikojen saavuttamiseen. Pitkällä tähtämellä on mahdollista, että ongelmien pysyvä korjaaminen edellyttää paloasemarakentamisen kaltaisia investointeja.

2.2 Tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalot voivat edellyttää savusukellusvalmiutta. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

2.2.1 Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Rakennuspalojen kannalta tarkasteltuna toimintaympäristössä ei tapahtunut muutoksia, jotka olisivat vaatineet palvelutuotannon muutosta. Pelastustoimen sukellus- ja pintapelastusohjeen uusi tulkinta aiheutti erityisen suuria haasteita sopimushenkilöstön kelpoisuuden osalta. Tämän vuoksi pelastuslaitos on edelleen kehittänyt vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä, joiden hyödyntäminen

konkretisoituu erityisesti pienillä pelastusasemilla, jossa ei ole kuin yksi päätoiminen pelastaja ja muu henkilökunta muodostuu sopimushenkilökunnasta.

Suorituskyvyn voidaan todeta täyttyneen riittävältä osin alueella 2024 aikana. Pelastuslaitoksella nähdään, että nykyinen pelastustoiminnan palvelujärjestelmä mahdollistaa riittävän suorituskyvyn tavanomaisiin ja laajamittaisiin rakennuspaloihin ja niistä suoriutumiseen. Lisäksi pelastuslaitos on edelleen kehittänyt vaihtoehtoisia sammuksen menetelmiä, joiden hyödyntäminen konkretisoituu erityisesti pienissä kunnissa.

Kehittämistarpeina erityisesti toimintakykyisen ja osaavan riittävän resurssin ylläpito on tunnistettu tärkeäksi. Suunniteltu kaluston uusiminen on liitetty investointisuunnitelmien osaksi. Savusukellusvalmiuden ylläpitämisen osalta haasteita muodostuu myös sopimushenkilökunnan toimintakuntoisuuden ja tasoluokituksen osalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Rakennuspaloihin liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Kehittämistarpeista merkittävin on sivutoimisen henkilöstön määrän ja aktiivisuuden lisääminen, jotta ensimmäistä vastetta isompien muodostelmien kokoamiseen kuluva aika lyhenisi.

Savusukellusvalmiudet omaavan henkilöstön määrässä ja laadussa on myös jatkossa varmistamistarpeita. Savusukellusta täydentävien menetelmien kalustossa ja henkilöstön osaamisessa on edelleen kehittämistarvetta.

2.2.2 Maastopalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suorituskyvyn voidaan todeta täyttyneen riittävältä osin alueella 2024 aikana. Lisäksi pelastuslaitos on edelleen kehittänyt maastopalomuodostelman suorituskykyä sekä maastopalon sammutukseen soveltuvan kaluston hankintaa.

Pelastuslaitoksella nähdään, että nykyinen pelastustoiminnan palvelujärjestelmä mahdollistaa riittävän suorituskyvyn tavanomaisiin maastopaloihin.

Laajamittaisiin tai pitkäkestoisiin maastopaloihin ja niistä suoriutumiseen tarvitaan kuitenkin pelastuslaitoksien välistä yhteistyötä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien välillä tai valtakunnallisesti.

Kehittämistarpeena erityisesti toimintakykyisen ja osaavan riittävän resurssin ylläpito on tunnistettu tärkeäksi. Suunniteltu kaluston uusiminen on liitetty investointisuunnitelmien osaksi. Pohjois-Savon pelastuslaitos on sitoutunut maastopalomuodostelman myötä EU-pelastuspalvelumekanismiin.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Maastopaloihin liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Pohjois-Savon pelastuslaitos on sitoutunut maastopalomuodostelman myötä EU-pelastuspalvelumekanismiin.

Kehittämistarpeista merkittävin on sivutoimisen henkilöstön määrän ja aktiivisuuden lisääminen, jotta ensimmäistä vastetta isompien muodostelmien kokoamiseen kuluva aika lyhenisi.

2.2.3 Liikennevälinepalojen edellyttämä suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suorituskyvyn voidaan todeta täyttyneen riittävältä osin alueella 2024 aikana. Pelastuslaitoksella nähdään, että nykyinen pelastustoiminnan palvelujärjestelmä mahdollistaa riittävän suorituskkyvyn tavanomaisiin ja laajamittaisiin liikennevälinepaloihin ja niistä suoriutumiseen.

Kehittämistarpeena osaamisen ylläpitotarve on tunnistettu ja resurssi siihen tulisi varmistaa. Vaihtoehtoiset ajoneuvojen käyttövoimat ja tekniset ratkaisut tulevat edellyttämään huomattavan henkilökunnan lisäkoulutustarpeen.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Liikennevälinepaloihin liittyvässä suorituskkyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita.

2.2.4 Muiden tulipalojen edellyttämä suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon alueelle on tunnistettu rakennettavan merkittäviä uusiutuvan energian infrastruktuurikokonaisuuksia, kuten aurinkovoimaloita ja biokaasuvoimaloita. Nämä on huomioitu pelastuslaitoksen sisäisessä koulutussuunnittelussa.

2.2.5 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2024 ja erityistä huomiota on kiinnitetty kaavoituksen suunnitteluun ja alueiden vesihuoltojärjestelyjen toteuttamiseen. Pelastuslaitos tarkasteli ja määrittä tässä samassa yhteydessä myös pelastuslaitoksen ajoneuvoissa ja varastoissa olevien paloletkujen muodon ja määrän minimivaatimustasot.

Kehittämistarpeena on tunnistettu resurssin mahdollistaminen alueelliseen suunnitteluun vaikuttamiseen erityisesti alueellisen ja paikallisen kaavoitustyön kautta. Pelastustoimen osalta kehittämistarpeita on letkujen sekä pumppujen osa-alueilla.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sammutusveden saamiseen liittyvässä suorituskkyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Sammutusveden saamisen kalustossa on kuitenkin kehittämistarpeita.

2.3 CBRNE-onnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskky

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät

paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on kyennyt tuottamaan tavanomaisen kemikaalitorjunnan valmiuden suunnitellusti alueellaan. Erityisosaamiskyvyssä on tunnistettu sisäisen kehittämisen tarpeita ja niihin liittyen on tehty suunnitelma sekä varattu rahoitusta tuleville vuosille. Kehittämistarpeita on erityisesti BRN-osa-alueilla, mutta kehitettävää on myös C-osa-alueella. E-osa-alueella tehdään viranomaisyhteistyön keinoin ja pelastuslaitos ei tässä vaiheessa keskity E-valmiuksien kehittämiseen. Kehittämistoimenpiteet on aloitettu vuonna 2024 ja kehittämistä jatketaan vuonna 2025–2026.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tavanomaisten CBRNE- onnettomuuksien suorituskyyky on pääosin hyvällä tasolla. Laajamittaisten sekä harvemmin tapahtuvien onnettomuuksien, erityisesti BRN- onnettomuuksien, suorituskyykyssä on kehittämistarvetta osaamisessa sekä kalustossa. Kehittämistyö on käynnistetty.

2.4 Vesipelastamisen suorituskyyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos pystyi tuottamaan vuonna 2024 suunnitellun vesipelastamisen suorituskyyky alueellaan. Venekalustoa on päivitetty vuonna 2024 investointisuunnitelman mukaisesti. Henkilöiden etsintään soveltuvaa kalustoa on hankittu aluksesta tapahtuvan pintaetsinnän tehostamiseksi. Pohjois-Savon pelastuslaitos on kehittänyt ja toteuttanut alustoiminnan sekä koneenhoitajakoulutukset vuoden 2024 aikana. Alus- ja venetoiminnan suorituskyyky kehittämistä jatketaan edelleen vuonna 2025.

Vesipelastamisen suorituskyyky kehittämistarpeista erityisesti vesipelastukseen sisältyvän osaamisen ylläpito on tunnistettu tärkeäksi. Osaamisen kehittämiseksi pelastuslaitos on hankkeistanut vesipelastuksen yhdeksi hankekokonaisuudeksi, jonka myötä henkilökunnan osaamista ja kalustoa on kehitetty vuoden 2024 aikana.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savo on laaja ja runsasvesistöinen alue. Vesipelastustehtävät sijoittuvat koko alueelle, joten laaja ja kattava palveluverkko on erityisen merkityksellinen. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan erityisenä kehittämistarpeena on

riittävän pintapelastussuorituskyvyn varmistaminen kaikilla asemapaikoilla, myös pääasiassa sopimushenkilöstön miehittämällä asemilla.

2.5 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskyky

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella tapahtuneet ympäristö- ja öljyvahingot sekä muut ympäristöonnettomuudet on saatu torjuttua vuonna 2024 ja torjuntavalmiuden olleen tältä osin riittävä. Laajamittaisia onnettomuuksia ei sattunut alueella vuonna 2024, joissa olisi ollut tarpeen tukeutua laajempiin pelastusmuodostelmiin tai eri alueilta täydennettyyn resurssiin.

Ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa on kehitetty ja päivitetty vuonna 2024, jonka aikana tunnistettiin kehittämistarpeita osaamisen ylläpidossa. Vuonna 2024 on aktivoitu yhteistyötä alueen kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tavanomaisten ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskyky on pääosin hyvällä tasolla. Laajamittaisten sekä harvemmin tapahtuvien onnettomuuksien suorituskyvyssä on kehittämistarvetta erityisesti osaamisessa.

2.6 Korkealta tai alhaalta pelastamisen suorituskyky

Korkealta tai alhaalta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta tai alhaalta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos pystyi tuottamaan vuonna 2024 suunnitellun korkealta ja alhaalta pelastamisen suorituskyvyn alueellaan.

Putoamisvaarallisella alueella työskentely kokonaisuus on osa-alue, jossa Pohjois-Savon pelastuslaitoksella alueella on kehittämistarpeita ja kehittämistarpeiden osalta on laadittu kehittämissuunnitelma vuosille 2025–2026. Kehittämistarpeena on tunnistettu osaamisen ylläpidon tarve henkilöstön sisäisesti ja osaavan putoamisvaarallisella alueella työskentelyn resurssin saatavuuden varmistaminen. Lisäksi muun muassa köysissä ja laskeutumislaitteissa on päivitystarpeita.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn suorituskyvyssä on kehittämistarvetta henkilöstön osaamisessa ja kalustossa. Kehittäminen on suunniteltu vuosille 2025–2026.

2.7 Liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos pystyi tuottamaan vuonna 2024 suunnitellun liikenneonnettomuuksien suorituskyvyn alueellaan.

Kehittämistarpeena on tunnistettu osaamisen ylläpidon tarve henkilöstön sisäisesti ja osaavan liikennepelastusresurssin saatavuus myös jatkossa. Ajoneuvojen eri käyttövoimien vaikutukset liikenneonnettomuuksien pelastustoimenpiteiden toteuttamiseen edellyttävät lisäkoulutusta sekä soveltuvan pelastuskaluston hankintaa. Toisena merkittävänä osa-alueena on raskaan kaluston onnettomuuksiin soveltuvan pelastus- ja tukikaluston hankintatarpeet. Kalustollinen kehittämistarve on tunnistettu ja erityisesti raskaan kaluston pelastusvälineitä tulee kehittää, jotta kalustolla voidaan vastata myös jatkossa liikennepelastamisen tarpeisiin.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tavanomaisten liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyky on pääosin hyvällä tasolla. Ajoneuvojen eri käyttövoiman sekä raskaan kaluston onnettomuuksien suorituskyvyssä on kehittämistarvetta kalustossa ja osaamisessa.

2.8 Väestön varoittamisen suorituskyky

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella ulokuuluvuusalueella asuu 63 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestön varoittamisen suorituskykyä on suunniteltu ja kehitetty vuoden 2024 aikana ja huolehdittu asiaa koskevista investoinneista myös tulevaisuuden tarpeita ajatellen. Akuutti päivittäistoimintaan liittyvä väestön varoittaminen on toteutettu osana pelastustoiminnan ja sen johtamisen kokonaisuutta sekä huomioitu väestöhälyttimien ja väestönvaroittamisen suorituskykyvaatimukset mahdollisessa poikkeusolojen tilanteessa.

Väestön varoittaminen osana pelastustoiminnan päivittäisvalmiutta vastaa päivittäistehtävien alueellisiin tarpeisiin ja siinä ei ole tunnistettu kehittämistarpeita. Väestön varoittamiseen liittyvien järjestelmien investointitarpeet on tunnistettu ja tehty toimenpiteitä sekä suunnitelmia 2025–2030 koskien. Väestöhälyttimien kehittämistarpeissa on tunnistettu myös mahdollisen ilmavaaran ilmoittamisen haasteet.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tavanomaisten onnettomuuksien vaatiman väestön varoittamisen suorituskyky on riittävä. Laajamittaisten sekä poikkeusolojen vaatimien väestön varoittamisen suorituskykyjen riittävä taso edellyttää kiinteiden väestönvaroittimien investointisuunnitelman toteutumista.

2.9 Muiden paikallisten riskien edellyttämät suorituskyyvyt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei ole tunnistettu vuonna 2024 muutoksia muiden paikallisten riskien mukaisten palveluiden kannalta tarkasteltuna. Pohjois-Savon pelastuslaitos pystyi tuottamaan vuonna 2024 suunnitellun muun alueellisten riskien mukaisen suorituskyyvyn alueellaan.

Kehittämistarpeena on tunnistettu muiden paikallisten riskien seuranta, tunnistettujen riskien arviointi ja tarvittaessa palvelutuotantoa koskevien muutosten tekeminen. Edellä mainitut vaativat riittävää ja osaavaa henkilöresurssia, jota pelastuslaitoksella ei tällä hetkellä ole, eikä lisähenkilöiden rekrytointien toteuttamiselle ole rekrytointilupaa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Suorituskyykykohtainen palvelutarpeen arvioinnin sekä tehtävän edellyttämän pelastustoiminnan suunnittelun toteutuminen edellyttää resurssien kasvattamista nykytilanteesta.

2.10 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitokseen kohdistui merkittävät talouden sopeuttamisen tarpeet, jonka vuoksi pelastuslaitos joutui sopeuttamaan henkilöresursseja.

Sopeutustoimenpiteinä toteutettiin 24 pelastajan viran täyttämättä jättäminen, jonka lisäksi YT-neuvottelujen ja rekrytointikieltojen vuoksi avoimiksi tulleet palomestari- ja asiantuntijavirkoja saatiin täyttöön viiveellä. Talouden sopeuttamisen haasteet näkyivät erityisesti pienempien pelastusasemien vahvuuksissa ja edelleen hälytyksille saatavassa vasteessa.

Vapaamuotoisen varallaolon päätyminen aiheutti sopimushenkilökunnan aktiivisuudessa selkeän notkahduksen, jonka osalta valmiudet heikkenivät erityisesti pienissä kunnissa.

Vuonna 2024 tunnistettiin sisäisen osaamisen ja ylläpidon osalta toimintaympäristön muutosta vaativampaan suuntaan. Uudet kansalliset toimintatavat ja esimerkiksi YTA-alueiden tilanne- ja johtokeskusjärjestelmän perustaminen tuo uuden elementin pelastustoimintaan ja sitä kautta henkilöstölle uuden osaamisvaateen. Osaamisen ylläpito erityisesti sijaisia koskien on entistä haastavampaa toimintaympäristön laajenemisen takia. Haastava taloustilanne on muuttanut sisäisen osaamisen ylläpidon entistä haastavammaksi henkilöstö- ja aikaresursoinnin takia.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyyvyn tarpeessa huomioitiin vuoden 2024 aikana päivittynyt kansallinen ohjaus sekä ohjeistus ja päivitettiin pelastuslaitoksen sisäisiä käytäntöjä sen mukaisesti. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on kaksi päätoimista liikuntakoordinaattoria.

Liikuntakoordinaattorit ohjaavat ja toteuttavat henkilökunnan fyysisen toimintakyyvyn arvioinnin ja ohjaavat henkilökuntaa tarvittaessa toimintakyyvyn kehittämisen osa-alueilla. Pelastuslaitos tukee päätoimisen ja

sopimushenkilöstön liikuntamahdollisuuksia pelastusasemien kuntosaleilla ja erillisten kuntosalikorttien muodossa.

Päätoimisen henkilöstön voimavarojen ja fyysisen toimintakyvyn toteutuminen täyttävät sisäministeriön ohjeiden mukaiset vaatimukset. Päätoimisen henkilöstön osalta on kehitetty työurasuunnittelua tilanteissa, joissa toimintakykyvaatimusten ei ole mahdollista täyttyä. Sopimushenkilöstön osalta fyysinen toimintakyky sijoittuu henkilölukumääräisesti liian paljon matalalle tasolle. Pelastuslaitos on kiinnittänyt asiaan huomiota ja pyrkii kannustamaan ja aktivoimaan sopimushenkilöstön toimintakyvyn kehittämistä ja ylläpitämistä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilökunnan henkilöstövoimavarojen, osaamisen ja toimintakyvyn osa-alueilla on merkittäviä kehittämistarpeita, joihin pelastuslaitos kiinnittää erityistä huomiota. Taustalla on muun muassa seuraavat tekijät: pelastustoimen suorituskkykyvaatimukset, osaamisprofiilin haasteet sekä ikääntyvä henkilökunta. Toisena merkittävänä havaintona on valmistuvan pelastushenkilöstön osaamisvajeet, johon Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa sisäisen koulutuksen keinoin. Tämä edellyttää pysyvää sisäisen koulutuksen organisaatiota.

Henkilöstön määrän kehittämistarpeena on sopimushenkilöstön palkitseminen, joka tarkoittaa esimerkiksi kertakorvausta toimintakuntoisuudesta, harjoituksiin osallistumisesta ja hälytyksiin osallistumisesta.

Osaamisen ylläpidon kehittämistarpeena on erillinen sisäiseen koulutukseen osoitettu resurssi, jonka avulla voidaan suunnitella ja ylläpitää monitahoinen sisäisen koulutuksen kokonaisuus. Koulutussuunnittelu sisältää päätoimisen ja sopimushenkilöstön koulutussuunnitelman laadinnan. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella ei ollut vuonna 2024 pysyvää organisaatiota tai päätoimista henkilöä, joka vastaa koulutustoiminnan kokonaiskoordinaatiosta. Projektihenkilö saatiin rekrytoitua hankerahoituksella 10/2024. Tarve yhdelle henkilötyövuodelle kokonaisuuden hallitsemiseksi on tunnistettu ja siihen pyritään mahdollistamaan henkilöresurssi.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Talouden sopeuttamisen haasteet näkyivät erityisesti pienempien pelastusasemien vahvuuksissa ja edelleen hälytyksille saatavassa vasteessa. myös suunnittelu- ja kehittämistyöhön varattu resurssi on ollut riittämätön. Sopimushenkilöstön määrä on ollut useilla paikkakunnilla riittämätön.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpito ja kehittäminen edellyttävät pysyvää ja riittävää suunnittelu- ja toteutusresurssia. Tämän resurssin varmistaminen on aluehallintoviraston käsityksen mukaan välttämätöntä toiminnan laadun aikaansaamiseksi.

Päätoimisen henkilöstön yksittäisten henkilöiden fyysisen toimintakyvyn puutteiden vaikutukset palvelutasoon on toistaiseksi saatu pidettynä vähäisenä henkilöiden työtehtävien järjestelyillä. Sopimushenkilöstön fyysinen toimintakyky ei laajassa kuvassa ole riittävää. Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt ja on suunnitellut toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi, mutta niiden tosiasiallisia vaikutuksia ei voi vielä arvioida.

2.11 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Taloustilanne on johtanut tilanteeseen, jossa ajantasaisen kaluston ylläpitäminen ja kaluston ikääntymisen estäminen nykyiseen nähden nähdään haasteellisena. Investointisuunnitelman sisältämällä määrärahalla ei kyetä toteuttamaan ajoneuvohankintoja siten, että kaluston keski-ikä laskisi. Määräraha mahdollistaa hankintojen toteuttamisen välttämättömien ajoneuvohankintojen osalta, mutta lukumäärän vähyys takia pelastuslaitoksen raskaan ajoneuvokaluston keski-ikä nousee. Pelastustoiminnan uudet suorituskykyvaatimukset sekä globaali turvallisuustilanne edellyttävät merkittäviä kaluston kehittämis- ja investointitoimenpiteitä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastustoiminnan kalusto on pääosin vastannut suorituskykyvaatimuksiin, mutta siinä oleva korjausvelka on kasvamassa ja on mahdollista, että sillä on vaikutusta palvelutuotannon onnistumiseen. Turvallisuustilanteen muutos sekä uudet suorituskykyvaatimukset näkyvät myös kaluston kehittämistarpeen kasvuna.

2.12 Paloasemat ja muut kiinteistöt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen kiinteistövoimavarojen osalta tilat ovat pääsääntöisesti olleet vuonna 2024 fyysisesti asianmukaisessa kunnossa ja uudet valmistuneet asemahankkeet ovat tukeneet kokonaisuutta. Pelastusasemakiinteistöissä on kuitenkin vanhempien asemien osalta saneerausvelkaa, joita pyritään saneeraamaan määrärahan puitteissa.

Vuoden 2024 aikana toimintaympäristön merkittävimpana muutoksena tunnistettiin haaste pelastusasemien omistuspohjassa ja tulevana vuosina päättyvien hallinta- ja omistussopimusten osalta. Erityisesti kunnat ovat kiinnostuneet pelastusasemien myynnistä. Asia on merkittävä pelastuslaitoksen normaali-, häiriö- ja poikkeusolojen palvelujen tuottamisen kannalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savossa on panostettu merkittävästi asemaverkkoon. Korjausvelkaa on kuitenkin vielä joidenkin vanhempien asemien osalta, ja niihin on suunniteltu investointeja. Mahdolliset muutokset kiinteistöjen omistuspohjassa saattavat vaikuttaa tulevaisuudessa erityisesti poikkeusolojen palvelutuotantoon.

2.13 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuuksissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valtakunnallinen yhteistyöalueiden johtamistoimintojen aktivoituminen vaikuttaa merkittävästi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sisäiseen johtamistoimintaan ja sitä koskevan osaamisvaatimusten laajentumiseen. Lisäksi uusi vuoden 2025 aikana voimaan astuva yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus sekä sen perustaminen Kuopioon vaikuttaa pelastuslaitoksen johtamistoiminnan kokonaisuuteen.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän rakentaminen ryhmä-, joukkue-, komppania- ja yhtymänkokoisten pelastusmuodostelmien toteuttamisen ja suorituskyvyn ylläpitämisen osalta on puutteellinen henkilölukumäärällisesti. Pelastuslaitos on käynnistänyt johtamisohjeen päivittämisen, jonka yhteydessä pyritään tunnistamaan myös mahdolliset henkilölukumäärä- tai osaamisprofiilivajeet.

Kehittämistarpeena on Pohjois-Savon pelastuslaitoksen oman johtamisorganisaation palvelumuodon päätösten viimeistely organisaatiomuutosten ja yhteistyöalueen johtokeskusmuutosten jälkeen. Toimintojen pysyvä vakauttaminen ja toimintatapojen jalkauttaminen. Johtamistoimintojen suorituskyvyn parantaminen ja kehittäminen. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän rakentuminen tulee perustua normaali arjesta skaalautuvaan toimintaperiaatteeseen siten, että johtamisen suorituskky on riittävä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus sijaitsee Pohjois-Savon alueella, Kuopiossa. Pohjois-Savon pelastuslaitos on panostanut keskuksen toiminnan suunnitteluun sekä toimintojen yhteensovittamiseen. Toiminta on käynnistysvaiheessa ja sen vakiinnuttamisessa on merkittävästi työtä.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelyt Pohjois-Savossa on rakennettu toimimaan pienellä henkilömäärällä. Siten johtamistoimintojen henkilöiden riittävyys suurissa tilanteissa on vakavasti uhattuna, erityisesti virka-ajan ulkopuolella. Samaten johtamistoiminnoissa henkilöille voi olla suunniteltu useita yhdenaikaisia rooleja, jolloin johtamisen laadussa voi olla merkittäviäkin puutteita. Myös tarve käyttää johtamisessa matalamman johtamistason henkilöitä on päivittäistä, esimerkiksi pelastajien käyttö ryhmäjohtajina on säännönmukaista. Myös alipäällystön käyttöä joukkueenjohtajina tapahtuu usein. Koulutustaso Pohjois-Savossa on kuitenkin yleisesti korkealla tasolla, ja alipäällystöviroissa on myös päällystön kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä. Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen johtamisjärjestelyt toisaalta tukevat Pohjois-Savon omia johtamisjärjestelyitä, mutta myös kuormittavat Pohjois-Savon valmiiksi hyvin rajallisia johtamisresursseja esimerkiksi äkillisissä poissaolotilanteissa.

Kehitystarpeena on myös järjestää pelastustoiminnan johtamisen suorituskky siten, että se vastaa sisäministeriön valtakunnallisia ohjeita ja ottaa huomioon yhteistyöalueella sovitut johtamiskäytännöt sekä pelastustoiminnassa tarvittavan kansallisen ja kansainvälisen avun järjestämisen.

2.14 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos tuotti neljän maakunnan yhteisen tilannekeskuspäivystyksen (ISTIKE) 24/7 periaatteella, ja lisäksi kahden pelastuslaitoksen välisen yhteisen viestintäpäällikön resurssin. Yhteistoiminnan asianmukaisuutta valvottiin saatujen palautteiden ja omavalvontatoiminnan sekä sisäisen valvonnan keinoin.

2.15 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella kyettiin tuottamaan tarvittavat virka-apuun liittyvät palvelut ja osallistuttiin yhteistoimintaan. Virka-apu-toiminnan osalta tapahtui myös palveluiden ja yhteistyön aktivoimista.

Pelastuslaitoksella on tunnistettu tarve nykyisen viranomaisyhteistyön jatkamiselle ja edelleen kehittämiseksi. Viranomaisyhteistyölle tulisi olla saatavilla riittävä henkilöresurssi, jolloin viranomaisyhteistyön laatua voidaan ylläpitää ja toimintoja edelleen kehittää. Tasavertaiseen kumppanuuteen perustuvaa viranomaisyhteistyötä tulee toteuttaa kaikilla tasoilla ja kaikissa eri virkaryhmissä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Virka-avun antamisessa ei ole ollut ongelmia.

2.16 Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskyky

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

2.16.1 Kansainvälisen avun antamisen suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on osallistunut EU-metsäpalomoduulin (GFFF-V) toimintaan. Metsäpalomuodostelmaan miehistöön kuuluvat käyneet kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssin, ja esimieskunnasta osa toimii myös vaativimmissa asiantuntijatehtävissä.

Kehittämistarve on metsäpaloihin varautumisessa lähialueyhteistyönä, henkilöstön aktiivisena säilyttämisenä ja metsäpalomuodostelmassa hyviksi todettujen suojarusteiden hankinnan laajentamisessa myös muulle henkilöstölle. Kehittämistarpeita on tunnistettu myös järeämmän vedensiirto- ja sammutuskaluston hankinnan osalta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti EU-metsäpalomoduulin (GFFF-V) toimintaan.

2.16.2 Kansainvälisen avun vastaanottamisen suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kansainvälisen yhteistoiminnan vastaanottamisen suorituskyky parantunut EU-pelastuspalvelumekanismissa toimivan metsäpalomuodostelman vuoksi, mikä on lisännyt kansainvälisen yhteistoiminnan periaatteiden tunnettavuutta.

Pohjois-Savon pelastuslaitos päivittää kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelman yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien kanssa. Kehittämistarpeisiin tulee nousemaan myös NATO-yhteistyö tulevina vuosina.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelmat ovat parantuneet, mutta niiden käyttöönottoa ei ole vielä kaikilta osin tehty.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Ongelmaruutuja on saatu pelastuslaitoksen toimenpiteillä vähennettyä huomattavasti, mutta samaan aikaan on tullut uusia ongelmaruutuja toisaalle. Uudet ongelmaruudut eivät kuitenkaan ole tehtävämäärältään yhtä vilkkaita kuin poistuneet ruudut olivat.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisistä vuosista. Pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat pidentyneet edellisistä vuosista. Lisäksi nämä ensimmäistä yksikköä suurempien muodostelmien toimintavalmiusajat ovat valtakunnallista keskiarvoa huomattavasti pidemmät, kun aikoja suhteuttaa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan.

Suorituskykykohtainen palvelutarpeen arvioinnin sekä tehtävän edellyttämän pelastustoiminnan suunnittelun toteutuminen edellyttää suunnitteluresurssien kasvattamista nykytilanteesta.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelyt Pohjois-Savossa on rakennettu toimimaan pienellä henkilömäärällä. Siten johtamistoimintojen henkilöiden riittävyys suurissa tilanteissa on vakavasti uhattuna, erityisesti virka-ajan ulkopuolella.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien kanssa on tehnyt yhteisen linjauksen, että pelastuslaitoksen suunnitelma-arkkitehtuuri rakennetaan asetuksen 1363/2018 mukaisesti. Kyse on pitkän tähtäimen linjauksesta, joka mahdollistaa Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien suunnitelmien yhteensovittamisen tarkoituksenmukaisella tavalla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hälytysohjeessa on päivitystarvetta. Yhteistoimintasuunnitelmat ja keskinäisen avunannon suunnitelmat on huomioitu siinä vain osittain.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat ovat ajan tasalla.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Yhteistyösuunnitelmat ovat ajan tasalla.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuusuhkien edellyttämissä pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevissa suunnitelmissa on jonkin verran päivitystarvetta.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisissa pelastussuunnitelmissa on päivitystarvetta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savossa on erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita yhteensä kahdeksan, joista kahdessa pidettiin vuonna 2024 suuronnettomuusharjoitus. Harjoituskohteina olivat kaivoksen kemikaalit sekä lennoston polttoaineet.

Kaikki ulkoiset pelastussuunnitelmat olivat päivityksessä vuosina 2022–2024. Useassa suunnitelmassa päivitysprosessi on ollut pitkä, johtuen siitä, että suunnitelmia on arvioitu ja palautettu pelastuslaitokselle useaan otteeseen, mutta tilanne on korjaantunut.

Pohjois-Savossa turvallisuustiedotteen jakelu on ollut vuonna 2024 ajallaan.

Pelastuslaitoksella on aluehallintoviraston havaintojen mukaan edelleen ongelmia UPS-asioiden hallinnassa, sillä päivitykset ja raportoinnit eivät aina toteudu ajallaan, mutta tilanne parantunut edellisvuosista.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Suunnitelmat ovat pääosin hyvällä tasolla. Pelastustoiminnan suunnitelmissa on kuitenkin yhteistyöalueen yhteistyön kehittämisestä johtuvaa kehittämistarvetta.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Sopimushenkilöstön, sivutoimisen henkilöstön sekä vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pohjois-Savon sekä päätoimisella että sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien määrä vuonna 2024 oli 4 700 tehtävää. Pelkästään sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien tarkkaa määrää ei ole tiedossa, mutta voidaan arvioida että niitä oli enintään 200 tehtävää.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sopimuspalokuntien henkilöstö ja muut vapaaehtoistoimijat ovat erittäin merkittävä voimavara ja kiinteä osa Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kokonaissuorituskyvyn muodostumista. Maakunnan alueella toimii vireitä ja aktiivisia vapaapalokuntia sekä järvipelastusseuroja, mutta osassa jäsenistö on ikääntynyt. Erityisiä haasteita muodostuu siitä, että yhdistyksiin ei tahdo löytyä aktiivisia jäseniä. Tämä korostuu erityisesti pienissä kunnissa.

Kehittämiskohteina on tunnistettu muun muassa pelastusasemille nimetyn ja motivoituneen päätoimisen yhdyshenkilön nimeämisen puutteet ja sitä kautta rekrytoinnin haasteet. Toisena kehittämiskohteena on tunnistettu sopimushenkilöstön vuorovaikutteisen tiedottamisen ja palautejärjestelmän puute, johon on kiinnitetty huomiota.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut yhdistysten kanssa laaditut sopimukset siten, että vapaaehtoistoimijat ovat velvollisia toimittamaan oman yhdistyksen toimintakertomuksen vuosittain pelastuslaitokselle. Tavoitteena on ollut pitää tässä samassa yhteydessä yhteinen tilaisuus vapaaehtoistoimijoiden kanssa, mutta tähän pelastuslaitos ei valitettavasti ole kyennyt. Tämä vuosittainen tapaaminen ja vuoropuhelu on kuitenkin koettu erittäin tarpeelliseksi ja tätä yritetään uudestaan ottaa osaksi vapaaehtoistoimijoiden vuosikelloa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savossa on runsaasti pieniä paikkakuntia, joissa palvelutuotannon on aivan välttämätöntä perustua lähes kokonaan sopimushenkilöstöön. Keskisuurilla paikkakunnilla riittävän pelastustoiminnan vahvuuden kokoaminen ei onnistu ilman sopimushenkilöstöä. Suurten paikkakuntien sopimushenkilöstöllä on erittäin merkittävä rooli laajamittaisten pelastustehtävien sekä poikkeusolojen pelastustoiminnan rakentumisessa.

Sopimushenkilöstöä on liian vähän useilla paikkakunnilla. Lisäksi sopimushenkilöstö on osin jo melko ikääntynyttä.

Sopimuksen tehneiden yhdistysten kanssa käytävä vuosittainen vuoropuhelu ei toteutunut kaikilta osin tavoitellusti.

4.2 Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokunnan henkilöstön sekä vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kehittämiskohteina on tunnistettu muun muassa pelastusasemille nimetyn ja motivoituneen päätoimisen yhdyshenkilön nimeämisen puutteet ja sitä kautta rekrytoinnin haasteet. Toisena kehittämiskohteena on tunnistettu sopimushenkilöstön vuorovaikutteisen tiedottamisen ja palautejärjestelmän puute, johon on kiinnitetty huomiota.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimushenkilöstön toiminnan edistämiseksi on erittäin suuri tarve. Sopimushenkilöstö on erittäin keskeinen osa palvelutuotantoa, sopimushenkilöstön määrä on usealla paikkakunnalla nykyisin liian pieni ja henkilöt ovat osin ikääntyneitä. Pelastuslaitos on tehnyt toimenpiteitä, kuten yhdyshenkilöiden rekrytointeja, sekä suunnitellut toimenpiteitä, kuten aktiivisuudesta palkitsemisia. Toimenpiteiden riittävydestä ei vielä voi tehdä arvioita, mutta edistämistoimenpiteiden tarve on niin suuri, että edistämistoimenpiteiden jatkaminen ja kehittäminen on edelleen välttämätöntä.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan

kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sopimushenkilöstö sisältyy Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työterveydenhuollon toimintasuunnitelman ja tarkastusprosessin piiriin. Terveystarkastukset toteutuvat suunnitellusti.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimushenkilöstöstä on työterveyshuollon piirissä ainoastaan ne henkilöt, jotka tekevät vaativia pelastustoiminnan tehtäviä, kuten savusukellusta.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos noudattaa sopimushenkilökunnan koulutusjärjestelmän vaatimuksia ja koulutukset toteutetaan tällä hetkellä Pohjois-Savon pelastusalan liiton kanssa yhteistoiminnassa. Pohdinnassa on, että voisiko pelastuslaitos toteuttaa sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän mukaiset koulutukset virkatyönä.

Sopimushenkilöstön koulutus on toteutunut suunnitellusti vuonna 2024. Haasteina on kuitenkin tunnistettu uuden toimintakykyisen sopimushenkilön rekrytointi, jonka osalta on laadittu pelastuslaitoksen sisäinen rekrytointiohje. Ohje tarkoittaa henkilön haastattelua, sitoutuneisuutta sekä terveyden ja toimintakyvyn osa-alueita jo rekrytointivaiheessa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimushenkilöstön koulutukselle on suuri tarve. Koulutus toteutetaan yhteistoiminnassa Pohjois-Savon pelastusalan liiton kanssa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Sopimushenkilöstö on keskeinen resurssi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutuotannossa. Sopimushenkilöstöä on useilla paikkakunnilla liian vähän ja henkilöstö on osin ikääntynyttä. Toiminnan edistämiseksi on tehty toimenpiteitä ja lisää on suunnitteilla.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky ei toteutunut kaikilta osin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Evakuointisuunnittelun edistäminen priorisoitiin väestönsuojeluasioista tärkeimmäksi. Laadittiin valmiiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen evakuointisuunnitelma. Pelastuslaitoksen johtama evakuointisuunnittelu jatkuu ja etenee tavoitteiden ja aikataulutuksen mukaisesti.

Varautumishenkilöstön vähyys on vaikuttanut tarvittavien työtehtävien edistämiseen hidastavasti.

Palvelutasopäätökseen kirjattujen tietojen mukaan kehittämistarpeena on päivittää varautumis- ja valmiussuunnittelun suunnitelmakokonaisuudet liitteineen ajantasaisiksi ja ajan vaatimukset huomioonottaviksi, sekä ajantasaisen lainsäädännön täyttäviksi. Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat tulee jalkauttaa väestönsuojeluorganisaatiolle ja niiden mukaisia toimia harjoitella.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat ovat puutteellisia. Hyvinvointialueen antaman selvityksen mukaan suunnitelmia päivitetään vastaamaan lakisääteistä tasoa.

Suunnittelutehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky ei toteutunut kaikilta osin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Evakuointisuunnittelun edistäminen priorisoitiin väestönsuojeluasioista tärkeimmäksi. Pelastuslaitoksen johtama evakuointisuunnittelu jatkuu ja etenee tavoitteiden ja aikataulutuksen mukaisesti.

Varautumishenkilöstön vähyys on vaikuttanut tarvittavien työtehtävien edistämiseen hidastavasti.

Palvelutasopäätökseen kirjattujen tietojen mukaan kehittämistarpeena on huolehtia väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat tulee jalkauttaa väestönsuojeluorganisaatiolle ja niiden mukaisia toimia harjoitella.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitoksen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on osittain yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa.

Yhteensovittamistehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojelutehtäviin liittyvän väestönsuojeluorganisaation määrittämistä ei toteutettu vuoden 2024 aikana, koska evakuointisuunnittelun edistäminen priorisoitiin tärkeimmäksi.

Varautumishenkilöstön vähyys on vaikuttanut tarvittavien työtehtävien edistämiseen hidastavasti.

Palvelutasopäätökseen kirjattujen tietojen mukaan kehittämistarpeena on perustaa johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.

Väestönsuojelumuodostelmat kirjataan väestönsuojelusuunnitelmaan. Tarvittavat kehitystoimenpiteet on käynnistetty.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojeluorganisaation määrittäminen on puutteellista. Väestönsuojeluorganisaation määrittämiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspälokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kaikkia asetettuja tavoitteita ei saavutettu johtuen varautumishenkilöstön vähäisyydestä. Lisäksi henkilövarausten osalta käsittelyä heikensi aluetoimiston kyky käsitellä VAP-hakemuksia. Ajoneuvovaraukset oli tehty edellisenä vuonna ajan tasalle.

Varautumishenkilöstön vähyys on vaikuttanut tarvittavien työtehtävien edistämiseen hidastavasti.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tarvittavia henkilövarauksia on tehty ja henkilövarausten prosessi on suunniteltu. Kalusto- ja tilavarausten osalta on vielä kehitettävää. Henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamiseen tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Käynnissä erilliset hankkeet, joissa kehitetään pelastuslaitoksen CBRNE ja sortumapelastamisen kykyjä. Pelastuslaitoksen henkilöstöä on koulutautunut väestönsuojelutehtäviin pelastusopiston, pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sisäisissä ja muissa varautumisen koulutustilaisuuksissa.

Koulutustarpeet on tunnistettu. Varautumishenkilöstön vähyys on vaikuttanut tarvittavien työtehtävien edistämiseen hidastavasti.

Palvelutasopäätökseen kirjattujen tietojen mukaan kehittämistarpeena on järjestää väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle harjoituksia ja koulutuksia eri yhteiskunnan uhka-, riski- ja häiriötilanteita varten.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus on ollut riittämätöntä. Koulutusten toteuttamiseksi tarvittavat resurssit ovat olleet aluehallintoviraston saaman tiedon mukaan riittämättömiä.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Yrityksistä huolimatta ei saatu edistettyä toivotulla tavalla nykyistä suurempien johtamistilojen käyttöönottoa alueelle. Kehittämistarpeena on kehittää pelastustoiminnan johtamisvalmiutta poikkeusoloja varten johtamistilojen, varmennettujen viesti- ja tietoliikenneyhteyksien sekä henkilöstön osalta. Pelastuslaitoksen johto- ja tilannekeskustoimintaa poikkeusoloissa tulee kehittää.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitoksella käytössä oleva johtamisohje on osin vanhentunut.

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen osalta täyttyvät pääosin, mutta niissä on kuitenkin kehittämistarvetta.

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen osalta täyttyvät.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä varautumisen yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö lisääntyi ja kunnat ovat tunnistaneet aikaisempaa paremmin oman roolinsa turvallisuusasioissa. Pelastuslaitos on tukenut kuntia mahdollisuuksien mukaan. Kunnat ja hyvinvointialue ovat tehneet yhteistyösopimuksen, joka selkeyttää keskinäistä yhteistyötä.

Evakuointisuunnittelun osalta kuntien kanssa tehtävä varautumisen yhteistyö toteutui suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi pelastustoimen ja kuntien varautumisen yhteistyöryhmä kokoontui suunnitellusti.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu sopimusten mukaan. Alueella olevat yhteistoimintarakenteet ovat kehittymässä.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojelun palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat, johto- ja erityishenkilöstön koulutus sekä väestönsuojeluorganisaation määrittäminen ovat puutteellisia. Suunnittelu-, koulutus- ja määrittelytehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Strategiset tavoitteet on kirjattu pelastustoimen palvelutasopäätökseen, jonka on vahvistanut hyvinvointialueen aluevaltuusto. Strategisten tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosisikastausten sisältöjen, sisäisen valvonnan ja tiedolla johtamisen keinoin.

6.1.1 Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen visiona on toimia siten, että Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut koko maakunnan alueella. Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli alueellisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa. Henkilökunnan osaamistaso ja osaamisprofiilin monimuotoisuus mahdollistavat laadukkaiden palveluiden toteuttamisen. Toiminnan linjauksissa noudatetaan valtakunnallista sisäministeriön ohjausta sekä pelastuslaitosten kumppanuusverkoston sovellusohjeita. Henkilökunnalla on hyvä ammattitaito sekä riittävä ja ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.

6.1.2 Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen palvelut tuotetaan kokonaistaloudellisesti ja alueen resurssit suunnitellaan vastaamaan onnettomuusuhkia siten, että ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja kiireellinen pelastustoiminta voidaan toteuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Henkilökunta tuntee oman työnsä mielekkääksi, merkitykselliseksi ja hyvin organisoiduksi. Henkilökunnalla on hyvä ammattitaito sekä riittävä ja ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Päätoimisen ja sopimushenkilöstön kokonaismäärä on riittävä, jolloin pelastuslaitos pystyy tuottamaan pelastustoimen vastuulle kuuluvat tehtävät kaikissa turvallisuustilanteissa.

6.1.3 Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valvontatoimen tavoitteita ja käytänteitä ohjaava valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain. Valvontasuunnitelma on laadittu pelastustoimen kumppanuusverkoston kansallisen linjauksilla. Valvontavälien ja riskikohteiden arvioinnin kautta toteutetaan valvonnan riskiperusteisuutta, sekä ohjaamalla valvontakohteita niiden vaativuuden mukaan päätoimiselle palotarkastajajoukolle, palomestareille, alipäällystölle ja miehistölle, sekä keskittämällä maakunnallisia ohjaus-, lausunto- ja valvontatoimia. Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden yhteistyötahojen ja eri sidosryhmien kanssa. Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä ja riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisessa.

6.1.4 Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Päätoimisen ja sopimushenkilöstön kokonaismäärä on riittävä, jolloin pelastuslaitos pystyy tuottamaan pelastustoimen vastuulle kuuluvat tehtävät kaikissa turvallisuustilanteissa. Henkilökunnalla on hyvä ammattitaito sekä riittävä ja ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.

6.1.5 Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valmius ja varautuminen on kirjattu Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhdeksi strategiseksi painopisteeksi vuodelle 2025 toista vuotta peräkkäin.

6.1.6 Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Henkilökunnan osaamistaso ja osaamisprofiilin monimuotoisuus mahdollistavat laadukkaiden palveluiden toteuttamisen. Pohjois-Savon pelastuslaitos on osa EU-pelastuspalvelumekanismiin sertifioitua viiden Itä-Suomen pelastuslaitoksen muodostamaa metsäpalomoduulia (GFFF-V), jolle on järjestetty koulutusta kansainväliseen pelastustoimintaan, ja joka on ollut EU-valmiussiirroilla Kreikassa ja kaksi kertaa Portugalissa. Muodostelmaa tai sen osaa voidaan käyttää myös muiden pelastuslaitosten alueilla virka-apupyynnöjen perusteella. Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon pelastuslaitosten kanssa kansainvälisen avun vastaanottamisen ohjeistuksen.

6.1.7 Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toiminnan linjauksissa noudatetaan valtakunnallista sisäministeriön ohjausta sekä pelastuslaitosten kumppanuusverkoston sovellusohjeita. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista. Tiedolla johtaminen on ollut yhtenä pelastuslaitoksen omana, mutta myös hyvinvointialuetasoisena kehittämiskohteena.

6.1.8 Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista ja riittävät taloudelliset resurssit palvelutasopäätöksen mukaisen toiminnan järjestämiseksi.

6.1.9 Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tavoite on kirjattu strategisena tavoitteena pelastustoimen palvelutasopäätökseen.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen suositusten toteutuminen hyvinvointialueella

Sisäministeriö on asettanut vuosille 2023–2026 seuraavat tavoitteet:

1. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
2. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
3. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
4. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumisen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
5. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Taulukko 7 Tulipalojen määrässä tapahtunut muutos suhteessa asetettuun tavoitteeseen. Mukana kaikki tulipalot hyvinvointialueittain.

Alue	Verrokkiarvo (=2022)	Tavoitetaso 2030	2023 (kpl)	2023 tasaisen vauhdin tavoitteesta %	2024 (kpl)	2024 tasaisen vauhdin tavoitteesta %
Etelä-Karjala	320	160	307	102 %	295	105 %
Etelä-Pohjanmaa	563	282	512	97 %	592	120 %
Etelä-Savo	334	167	336	107 %	358	122 %
Helsinki	890	445	910	109 %	793	102 %
Itä-Uusimaa	283	142	316	119 %	209	84 %
Kainuu	197	99	167	90 %	199	115 %
Kanta-Häme	374	187	422	120 %	417	127 %
Keski- Pohjanmaa*	171	86	152	95 %	189	126 %
Keski-Suomi	523	262	559	114 %	592	129 %
Keski-Uusimaa	844	422	854	108 %	805	109 %
Kymenlaakso	477	239	464	104 %	429	103 %
Lappi	617	309	636	110 %	640	119 %
Länsi-Uusimaa	824	412	883	114 %	809	112 %
Pirkanmaa	1036	518	1009	104 %	976	108 %
Pohjanmaa*	424	212	347	87 %	329	89 %
Pohjois-Karjala	369	185	392	113 %	460	142 %
Pohjois- Pohjanmaa	853	427	862	108 %	902	121 %
Pohjois-Savo	570	285	525	98 %	662	133 %
Päijät-Häme	496	248	515	111 %	529	122 %
Satakunta	691	346	584	90 %	603	100 %
Varsinais-Suomi	1083	542	1209	119 %	1088	115 %
Yhteensä	11939	5970	11961	107 %	11876	114 %
*Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari laskettu Pohjanmaan verrokkiarvoon						

6.2.1 Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suositus on toteutunut hyvin tiedolla johtamisen, prosessien dokumentoinnin ja yhtenäistämisen osalta sekä henkilöstöhallinnon toimenpitein. Hyvinvointialueen kautta on saatu merkittävää apua pelastustoimelle ohjattujen keittämisrahojen kautta ja joiden avulla on voitu toteuttaa palvelutasopäätökseen kirjattuja keittämistavoitteita. Tuottavuusohjelman toimeenpano, aktiivinen seuranta ja kustannusten aktiivinen hillintä on lisännyt tuottavuutta.

6.2.2 Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tulipalojen määrän puolittaminen puoleen edellyttää merkittävää muutosta tulipalojen syttymistaajuustiheydessä. Tavoitteessa ei eritellä mistä tulipaloista puhutaan ja millä tasolla. Ilmaston lämpeneminen ja sään ääri-ilmiöt nostavat salamoinnin aiheuttamia metsäpalojen syttymisiä pelastustoimen suoritteista riippumatta. Sähköautojen yleistyminen, maakunnan palvelutoimintojen keskittyminen sekä työmatkapedelöinti keskuskuntiin lisäävät pääväylien liikennemääriä ja voi lisätä autopalojen ja liikenneonnettomuuksissa tuleen syttyvien ajoneuvojen määrää. Rakennuspalojen määrä sen sijaan on pysynyt vuosikaudet ennallaan huolimatta merkittävästä turvallisuusviestinnästä. Palokuolemien määrää on kuitenkin saatu laskettua ihmisten omaehtoisen toiminnan kautta, jossa viestinnällä ja eri ikäluokkien koulutuksella on ollut suuri merkitys.

Maakunnassa kuitenkin ikääntyminen kasvaa ja entistä iäkkäämpiä ja huonokuntoisia vanhuksia hoidetaan kotiin, joka lisää vanhusten asumisessa tulipaloriskiä. Edes rakennuspalojen puolittaminen on suuri haaste viidessä vuodessa nykytasosta, ja suureen osaan muiden tulipalojen syttymiin, autopaloihin ja ilmastomuutokseen pelastustoimi ei voi juurikaan vaikuttaa.

6.2.3 Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos toteuttaa kansallisen toimintavalmiusohjeen vaatimusten mukaisesti toimintavalmiuden suunnittelua. Toimintavalmiusohjeessa on normitettu toimintaympäristöön linkittyvät riskitasot, suorituskyykyvaatimukset ja niiden perustelu. Toimintavalmiutta on parannettu uusia pelastusasemia perustamalla tai uusittavien pelastusasemien osalta niiden sijaintia tarkastelemalla, liikennejärjestelyjä ja hälytysajoreittejä tarkastelemalla, liikennevalojen ajoetusjärjestelmää käyttöön ottamalla ja edelleen kehittämällä sekä henkilökunnan toimintaa ohjaamalla.

6.2.4 Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueella on tarkasteltu pelastustoimen varautumisen resursseja. Resurssit väestönsuojeluun varautumisessa heikentyivät vuoden 2024 aikana 4 HTV -> 1 HTV. Tilanne korjaantui lokakuussa 2 HTV:hen. Vuoden 2024 lopussa käynnistettiin toisen valmiuskoordinaattorin rekrytointi resurssien nostamiseksi 3 HTV:hen. Rekrytointi tullaan saamaan päätökseen huhtikuun 2025 loppuun mennessä.

6.2.5 Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueella on aktiivinen työn riskien arviointiprosessi ja dokumentointi, sekä läheltä piti ja muiden vaarailmoitusten seuranta. Hyvinvointialueen työsuojelutoiminnassa on myös hyvä henkilöresursointi ja aktiivinen yhteistoiminta työterveyshuollon kanssa. Pelastuslaitos on ollut 2024 osaltaan pilotoimassa pelastustoimelle suunnattua kansallista Työterveyslaitoksen työhyvinvointikyselyä, jonka lisäksi hyvinvointialueella on omat henkilöstökyselynsä, joista saadaan toimialakohtaiset analyysit toiminnan kehittämiseksi.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Selvityksen mukaan palveluiden laatuun on panostettu.

Toimintaympäristön muutokset sekä rahoituksen niukkuus haastavat palvelutuotantoa.

Tulipalojen puolittamisen tavoitteen toteuttamiseksi ei ole tehty sellaisia toimenpiteitä, että tavoite saavutettaisiin.

7 Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit ovat riskejä vastaavan palvelutason edellyttämiä.

Pohjois-Savon investointisuunnitelma 2026–2029:

Rakennukset: Pelastusasemaverkkoon on investoitu aikaisempina vuosina erittäin merkittävästi. Pelastusasemien tarveselvitys, pitkän tähtäimen huolto- ja korjaussuunnitelma ja rakennuttamissuunnitelma ovat vielä keskeneräisiä eikä kaikkia investointitarpeita vielä tiedetä. Investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty investointeja rakennuksiin.

Kalusto: Sammutus-, säiliö- ja johtautot sekä muut ajoneuvot ja alukset perustuvat kaluston hankinta- ja kierrätysuunnitelmaan, jossa huonokuntoisia ajoneuvoja korvataan uusilla. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan investoinnit ovat erittäin hyvin perusteltuja. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla.

ICT: Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja, kuten investointeja Virve 2 ja Kejo-järjestelmiin.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioida investointien vaikutuksia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon hyvinvointialue toimii investoinneissa mahdollisimman kustannustehokkaasti kilpailuttaen kaikki investointihankinnat. Niissä kilpailutuksissa, joissa se on tarkoituksenmukaista, tehdään yhteiskilpailutuksia useiden hyvinvointialueiden kanssa kustannussäästöjen saamiseksi. Tällaisia ovat muun muassa pelastusajoneuvojen alustat ja korityöt sekä pelastustoimen materiaalit, josta pelastuskalusto hankitaan. Investointien välttämättömyys arvioidaan hyvinvointialueen investointien arviointityöryhmässä ja esitettynä on vain välttämättömät investoinnit. Investoinnit ovat välttämättömiä ajoneuvojen ja kaluston keski-ikänsä nousemisen hillitsemiseksi. Tällä hetkellä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen raskaiden ajoneuvojen keski-ikä on 19 vuotta. Toimintavarman, nykyaikaiset vaatimukset täyttävän kaluston ylläpito kaikilla

pelastusasemilla on pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden ja laadun kannalta erittäin tärkeää. Se myös osaltaan edesauttaa osaavan työvoiman rekrytointia haasteellisessa rekrytointilanteessa. Uudet suorituskäytännöt ovat välttämättömiä, koska nykytilanteessa ei ole käytettävissä riittävää suorituskäytäntöä suhteessa muuttuneen yhteiskunnan vaatimuksiin.

Pelastustoimen kustannustehokkaan järjestämisen periaatetta noudattaen ajoneuvoille on laadittu kierrätysuunnitelma. Kierrätysuunnitelman perusteella ajoneuvoille saadaan koko niiden teknistaloudellisen käyttöiän ajaksi soveltuva sijoitus. Nostolava-autojen hankinnat sijoitetaan ajallisesti 10-vuotistarkastusten voimassaolon loppuun tarkastuksen merkittävän kustannuksen vuoksi.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty rakennuksiin liittyviä investointeja. Ajoneuvo- alus- ja muut kalustohankinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja, kuten investointeja Virve 2 ja Kejo-järjestelmiin.

Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla. Öljyntorjuntakaluston osalta yhteistyöalueen tarve sekä yhteishankinnan mahdollisuudet tulee selvittää ennen investointien toteuttamista, mutta aluehallintoviraston käsityksen mukaan alustavassa investointisuunnitelmassa esitetty investointien taso vastaa Pohjois-Savon osuutta myös mahdollisista yhteisistä hankinnoista.

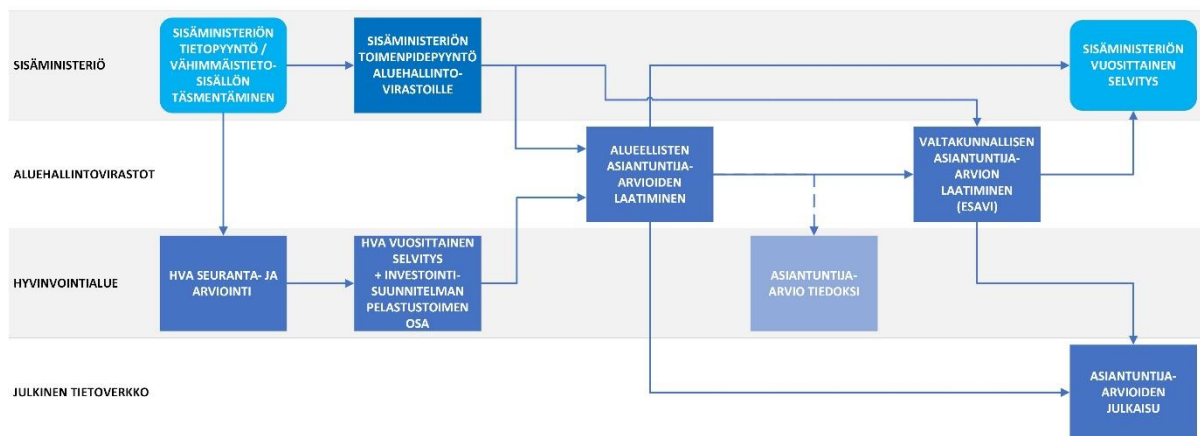
8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä PRONTO:sta haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa X.

Kuva 4: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (PRONTO), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

[Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja \(2014\), Suomen Kuntaliitto.](#)

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO.

[Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.](#)

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Mikkeli

2025